

Práva a povinnosti na úseku prevence dětských úrazů

doc. RNDr. Mgr. Petr A. Skřehot, Ph.D., MSc.¹

Ing. Jakub Marek, MSc.^{1,2}

PhDr. Barbora Loudová Stralczyńska, Ph.D.³

¹Znalecký ústav bezpečnosti a ochrany zdraví, z.ú.
Ostrovského 253/3, 155 00 Praha 5

²ČVUT v Praze, Fakulta biomedicínského inženýrství
Sportovců 2311, 272 01 Kladno

³Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta
Magdalény Rettigové 4, 110 00 Praha 1
skrehot@zuboz.cz

Klíčová slova

Dětské úrazy, prevence rizik, bezpečnost a ochrana zdraví, legislativa.

Úvod

Listina základních práv a svobod [1] mimo jiné říká, že každý má právo na život a na ochranu svého zdraví a také, že nikomu nesmí být způsobena újma na jeho právech a svobodách. To jsou ale pouhé proklamace, které do reálného života uvádějí až nejrůznější právní předpisy. Prostřednictvím nich stát definuje konkrétní požadavky a podmínky, které mají každému jednotlivci zaručit nejen naplnění uvedených základních práv a svobod, ale také důstojný život v bezpečném sociokulturním ekosystému. Všechny předpisy řešící otázky bezpečnosti a ochrany zdraví jsou postaveny na premise, že existuje nějaká konkrétní osoba, která má konkrétní odpovědnosti, resp. která je povinna postupovat v souladu s jejich ustanoveními. Ne jinak je tomu i v případě péče o bezpečnost a ochranu zdraví žáků. Školou povinné dítě se ale pohybuje ve dvou zcela odlišných prostředích - ve škole a mimo školu, respektive ve svém domově. Za zajištění jeho bezpečnosti tak zodpovídá tu škola, tu rodiče, přičemž každý z nich má zcela jiné principiální povinnosti.

Východiska pro prevenci dětských úrazů

Neustále dorůstají nové generace dětí, které je potřeba vhodnou formou seznamovat s jejich právy, a především je naučit bezpečnému chování za různých životních situacích. V kontextu s realitou dnešního světa se děti musí naučit vnímat široké spektrum rizik, která je mohou ohrožovat na životě nebo zdraví, včetně zdraví duševního. Klíčovou roli v tomto edukačním procesu sehrávají rodiče a učitelé. Ti totiž v očích dětí představují vzory, které děti kopírují a následují. Správný rodič by tak měl své děti učit rozpoznávat nástrahy života, učit je, jak se vypořádat s různými situacemi, a to včetně těch, které hrozí zraněním či újmou. Někteří rodiče ale, bohužel, těmto tématům ve své výchově nevěnují takovou pozornost, jakou by si opravdu zasloužily. Někteří také podléhají dojmu, že se děti bezpečnému chování

nejlépe naučí pomocí příkazů a zákazů, anebo, že takto orientované vzdělávání má být výlučným úkolem školy. To je ale velký omyl. Omyl, který může jejich děti stát i život.

Povinnosti školy a rodičů

V souladu s ustanovením § 29 školského zákona [2] jsou školy povinny zajistit žákům při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb bezpečnost a ochranu zdraví. Školy jsou při tom povinny přihlížet k základním fyziologickým potřebám žáků a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Za tímto účelem jsou také povinny poskytovat dětem a žákům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Škola coby právnická osoba (zaměstnavatel) má také řadu povinností, které vycházejí z ustanovení části páté zákoníku práce [3] (tj. v oblasti BOZP). Ovšem je potřeba zdůraznit, že primárním úkolem školy je poskytnout dítěti náležité vzdělávání, tj. postarat se o to, aby se naučilo vše, co bude ve svém budoucím samostatném životě potřebovat.

Povinností školy také je předcházet možným rizikům ohrožujícím děti na životě a zdraví, avšak týká se to pouze rizik, které se mohou vyskytnout při výuce nebo při mimoškolní činnosti organizované školou. Vše ostatní, tedy péči o blaho a zdraví dítěte mimo školu, musí obstarat rodiče. Pakliže tak neučiní a dítě se zraní, může to jít k jejich tíži, resp. může se jednat o trestný čin ublížení na zdraví, jak to uvádí § 122 trestního zákoníku [4].

Závěr

Těmi, kteří jsou povinni dítěti jít příkladem, a to jak svým osobním životem, tak i vlastním chováním jsou v první řadě rodiče. Ostatně mělo by být hlavně v jejich zájmu, aby si jejich ratolesti již od útlého věku vštěpovaly, že musí na sebe dávat pozor a chovat se tak, aby si neublížily. Obdobně musí každé dítě také vědět, že nesmí ubližovat nikomu jinému a poškozovat ho nebo zkracovat na jeho právech. V takto orientované výchově může rodičům úspěšně asistovat právě škola, lépe řečeno učitelé a vhodně zaměřený školní vzdělávací program. Pokud dobře funguje jak sama rodina, tak i její spolupráce se školou a současně dítě není vystavováno negativním účinkům sociálně patologickým jevům, je vysoká šance, že si postupně osvojí takové vzorce chování, které mu umožní prožít svůj život bezpečně a bez zbytečného hazardování.

Zařazení příspěvku

Tento příspěvek vznikl v rámci řešení projektu TL03000213 "Analýza a podpora rozvoje kompetencí dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví", který je spolufinancován Technologickou agenturou ČR.